

Ф.6.03-09

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ

М.АУЕЗОВ АТЫНДАҒЫ ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН УНИВЕРСИТЕТИ

«Ара шаруашылығы» курсының (семинар)

БАҒДАРЛАМАСЫ

«Ара шаруашылығы» - мамандығының

тыңдаушылары үшін

ИМС 00184

Жұмыс сыйымдылығы – 33 сағат

Шымкент, 2020

Құрастырушы: б.ғ.к., Елибаева Г.И., аға оқытушы Курманова К.Т.

“Өсімдік және мал шаруашылығы” кафедрасының мәжілісінде каралды,
№ 1 хаттама, 27.08.2020ж.

Кафедра менгерушісі Елибаева Г.И.
(аты жөні)

Оқу бағдарламасы Ғылыми педагогикалық кадрлардың біліктілігін
арттыру бөлімімен ұсынылған (хаттама № 1 « 27 » 08 2020ж.)

ҒТҚБАБ жетекшісі Ристалыетов Р.А.
(аты жөні)

М.Әуезов атындағы ОҚУ ОӘК отырысында мақұлданған және ұсынылған.
Хаттама № 1 « 27 » 08 2020ж.

ОӘБ жетекшісі Турбекова Г.З.
(аты жөні)

1 Түсіндірме хат

Ара шаруашылығының пайда болуын ғасырмен емес мыңжылдықпен есептейміз. Бұл шаруашылықпен ежелден тек төзімді, ер жүрек, рухы мықты адамдар айналысқан, бұл ара шаруашылығының бүгінгі күнге дейін сақталып келуінің себебі болып келеді. Ара шаруашылығы - жаратылыстану әуескойларына ең қызықты және пайдалы жұмыстың бірі болып келеді.

Бағдарлама тыңдаушылардың жаратылыстанудың, ара шаруашылығымен байланысты, ғылымдарына, ара ұясының құпиясына деген қызығушылығын арттыру үшін дайындалған.

Бағдарлама бойынша оқылған сабақтар тыңдаушыларды ара шаруашылығының тарихы мен таныстырып, олардың интеллектуалды деңгейін және шығармашылық потенциалын арттырады.

Ара шаруашылығының тәрбиелік маңызын да айтып өту керек. Ол адамның назарын, тиынақтлығын, еңбекқорлығын және тапқырлығын дамытады.

Жаман адамның аралы өнбейді деген сөз бекер емес. Аралардың еңбекқорлығы жақсы үлгінің бірі.

Араларға күтім асау – белсенді демалыс болып келеді. Ол денсаулықты жақсартуға, ағзаның белсенділігін арттыруға, жұмыс қабілеттілігін жоғартатуға мүмкіндік береді.

Тыңдаушылар үшін оқылатын курсты таңдау компонентіне енгізу - мамандық бағытымен бірге, өзінің жеке талаптарында жұмыс жасауда, тәжірибелік маныздылығын көрсетеді. Бірге

Бағдарламада ара шаруашылығынан бастапқы білім алу үшін жеткілікті, қалау бойынша арнайы оқу орындарда жаңағастыруға мүмкіндік беретін, өзгеге тәуелсіз, аяқталған білім жүйесі көрсетілген.

Бағдарламаның мақсаты - тыңдаушыларды араға күтім жасаудың негізгі одағдылары мен әдістерімен таныстыру, араны бағу және ара өнімдерінің пайдасы туралы түсінік беру.
Бағдарламаның міндеттері –

- Тыңдаушыларда ара шаруашылығына деген терең және қалыпты қызығушылық қалыптастыру.
- Араны бағудың керекті тәжірибелік дағдылар мен қабілеттерді оқыту.
- Шығармашылық қабілеттері мен мүмкіндіктерін дамыту.
- Тыңдаушыларға алған білімі мен біліктілікті нақты түсініп, келешекте қолдана білуді үйрету.

Оқу нәтижелері

- шаруалық қожалықта аралардың маңыздылығын білу;
- ара шаруашылығының өнімдері емдік мақсатында қолданылатыны туралы хабардар болу;
- жыл мезгіліне байланысты ара отбасыларын күту ерекшеліктерін білу;

Курс 33 сағатқа арналған. Теориялық білімнен, экскурсиядан және есептен құралған. Білім бағалауы есепті қорғау түрінде өтіледі, баға критеріі – сертификат.

Курс мазмұны

2.1. Ара және оның маңыздылығы — 2 сағат.

Ара шаруашылығының қысқаша тарихы. Аралар – ауыл шаруашылық дақылдардың тозаңдаушылары. АПИ өнімдері туралы түсінік. Бал. Ара уы. Аналық ара сүті. Балауыз. Гүл тозаңы және перга. Ара желімі. АПИ өнімдерінің емдеуде және профилактикадағы маңызы. Ара шаруашылық экономикасы.

2.2. Аралардың биологиялық ерекшелігі – 4 сағат.

Ара құрылысының ерекшелігі. Бал аралар отбасы. Ара аналығы. Жұмысшы аралар. Еркек аралар. Ара отбасының ұясы. Аралар мінез құлқының ерекшелігі. Ара отбасының тіршілігінің жылдық циклы. Ара табиғаты.

2.3. Омарташы болу – 4 сағат.

Омартаны орналастырудың жалпы талаптары. Омарта орнын таңдау ережесі. Омарталарды орналастыру. Араны сатып алу.

Араларға арналған үй – жайлар. Омарта түрлері және орналасуы. Екі деңгейлі, көп деңгейлі ұялар. Жатындар.

Қыстауыштар. Кәрездер сақтау орны. Омарташының құрал саймандары. Түгіндеуші. Қашау. Омарташының пышағы. Бет пердесі. Аналық шағын торлар. Балауыз еріткіш. Балауыз прессі. Күркелер. Бал айдағыш.

Омартаны тасымалдаудың құқықтық негіздері. Ара шаруашылығына субсидия беру туралы өзгерістер. Локалды орналасудың құқықтық негіздері.

2.4. Араларды бағу және күту – 10 часов.

Ара өсірушінің жұмыс календарі.

2.4.1. Көктемгі жұмыстар.

Ара көрмесі. Азығы. Азық түрлері: оятушы азықтар, қантты –сүтті азықтар, балды-перга азығы, канди, ақуызды азықтар, су. Араларды азықтыру. Пакеттік отбасыларды жөнелту. Көктемдегі қарап тексеру. Ара отбасыларын бақылау техникасы. Омарталарды тазалап дезинфекция жасау.

Омартадағы араны ұрлау. Аралардың көбеюі: табиғи көбею, жасанды жолмен көбею.

Көрсетілген соғу және бағалауыз алу. Жасанды бағалауыздан рамка соғу. Ұяларды кеңейтіп арағардың көбейі. Ұяларды ауыстыру. Соғу үшін рамка қолдану. Бағалауызды өндіру.

2.4.2. Бал жинау кезеңі. Бал жинау. Бал сорттары. Бал анализі.

2.4.3. Күзгі кезең. Күзгі кезеңдегі қарап тексеру. Аралар қыстауы. Қыстау түрлері. Ара азығы және ұяда орналасуы. Қыстаушылар. Қыстаушыдағы күтім.

2.5. Балды өсімдіктер – 3 часа

Көктемгі кезең. Қандыағаш, рапс, алма ағашы, шие ағашы.

Жазғы кезең. Қаптан, жөке, күнбағыс, түйежоньшқа, жоньшқа.

Күзгі кезең. Куренот, үсенкі, жөке.

2.6. Ауру профилактикасы және емдеу – 4 сағат.

Паразит-бунакденелілер және ара жыртқыштары: күйе, кене, құмырсқа, қызыл ара, шершни, полевки.

Инфекциялы аурулар: шіру, аспертлшлз, аккосфероз.

Инвазиялық аурулар: нозематоз, варроатоз, акарапидоз, браулз.

Аралардың заманауи аурулары.

Омарта дәріханасы.

2.7. Ара шаруашылығы өнімдерін қолдану. Ара шаруашылығы өнімдерімен емдеу – 2 сағат.

2.8. Омартаға экскурсия — 2 сағат.

Аралардың көктемгі ревизиясы.

2.9. Бақылау сабағы — 2 сағат.

Есеп қорғау.

3. Реферат тақырыптары.

1. Ара құрылысының ерекшелігі.

2. Ара отбасы - фантастика.

3. Аралар қалай "сөйлеседі".
4. Бал сорттары
5. Ара балының емдік қасиеті.
6. Нарықтық экономика ағдайындағы ара шаруашылығы.
7. Ара отбасының биологиясы.
8. Қыс — ара шаруашылығының жауапты кезеңі.
9. Ара аурулары.
10. Аралар — бағбанның таптырмас көмекшісі.
11. Омарташының жазғы, күзгі, көктемгі кезеңдері.
12. Бал сапасын анықтау.
13. Апи өнімдері — бұл БЫҚ емес.

Әдебиет:

1. Краткая энциклопедия пчеловода. Ростов н/Д. Изд-во «Проф-Пресс», 2000.- 608 с.
2. Суворин. А.В. Практическое пчеловодство. Рекомендации, консультации, опыт. (Серия «Библиотечка пчеловода») – Ростов н/Д, 2003. – 416 с.
3. Комаров А.А. Пчеловодство (учебно-справочная книга). Тула: «Ритм», 1992. - 224 с.
4. Пчеловодство: Об опыте известных пчеловодов мира. По материалам зарубежной печати/ Сост. И перевод с польского Н.В. Покисюк – 3-е изд.- Мн.: «Соврем. слово», 2004. – 272 с.
5. Кокорев Николай, Чернов Борис. Сотовое хозяйство./М.: ТИД Континент-Пресс, Континенталь-Книга, 2006. – 64 с. – («Мир пчеловода»)
6. Котова Г.Н., Лысов И.Д., Королев В.П. 500 вопросов и ответов по пчеловодству. М.: «Прометей», 1992, 128 с.
7. Евсиков Е.К. Экология медоносной пчелы. –М.: Росагропромиздат, 1990.
8. Даврехин Ф.А., Панкова С.В. Биология медоносной пчелы. – М.: Колос, 1983.

9. Лебедев В.И., Билаш Н.Г. Биология медоносной пчелы. – М.: Агропромиздат, 1991.
10. Поправко С.А. Растения и пчелы. – М.: Агропромиздат, 1985.
11. Поправко С.А. Пчела на цветке. – М.: Агропромиздат, 1989.
12. Таранов Г.Ф. Анатомия и физиология медоносных пчел. – М.: Колос, 1968.
13. Фриш К. Из жизни пчел. – М.: Мир, 1980.
14. Шабаршов И.А. Юному пчеловоду. – М.: Просвещение, 1983.
15. Шабаршов И.А. В стране медоносных пчел. – М.: Агропромиздат, 1989.

Ара шаруашылығы туралы интернет - сайттар.

1. Пчелы, цветы и здоровье. Авторский сайт Лечение продуктами пчеловодства. <http://www.bestbees.ru/>.
 2. Пчеландия Самый большой и популярный сайт о пчеловодстве. <http://www.beeland.ru/>
 3. Пчеловодство и пчелы Сайт о пчелах и пчеловодстве, биология медоносных пчел, разведения и содержание пчел, продукты пчеловодства, болезни пчел. <http://apicultura.kirov.ru/>
 4. Журнал «Пчеловодство». <http://beekeeping.newhost.ru/>
 5. Пчеловодные музеи мира Местоположение, часы и режим работы, впечатления посетителей. <http://www.beemuseum.narod.ru/>
 6. Медовый: все о меде и пчеловодстве. <http://www.medoviy.ru/>
- «Ара шаруашылығы» курсының тақырыптық жоспары.

Сабақ №	Сабақ тақырыбы
Тақырып 1. Ара және олардың маңыздылығы — 2 сағат.	
1	Кіріспе. Курстың мақсаты мен міндеті. Ара шаруашылығының тарихы.
2	Ара шаруашылығының өнімі. Её использованиеоны қолдану.
Тақырып 2. Биологические особенности пчел – 4 сағат.	
3	Ара отбасының құрамы.
4	Жұмысшы ара.

5	Ара отбасы тіршілігінің жылдық циклы. Аралардың мінез қылығы.
6	Аралар тұқымы.
Тақырып 3 .Как стать пчеловодом – 4 сағат.	
7	Омартаны ұйымдастыру. Орын таңдау.
8	Ұялар. Олардың түрі.
9	Омарташының құрал саймандары.
10	Араны сатып алу.
Тақырып 4. Араны бағып күту – 10 сағат.	
11	Омарташының жұмыс календарі. Ара отбасын бақылау техникасы.
12	Ара тіршілігіндегі көктемгі кезең. Оларды азықтыру. Азық түрлері.
13	Көктемгі қарап тексеру. Омартаны тазалау.
14	Пакеттік отбасыларды жөнелту.
15	Аралардың көбеюі.
16	Кәрездерді құру.
17	Бал жинауға дайындық.
18	Бал жинау. Жинақтау. Бал сорттары.
19	Күзгі қарап тексеру.
20	Аралардың қыстауы. Қыстаудағы күтім.
Тақырып 5. Растения-медоносы – 3 часа	
21	Негізгі көктемгі бал өсімдіктері.
22	Негізгі жазғы бал өсімдіктері.
23	Негізгі күзгі бал өсімдіктері.
Тақырып 6. Ауру профилактикасы әне емдеу – 4 сағат.	
24	Бунақденелілер – ара паразиттері. Ара жыртқыштары.
25	Инфекциялық аурулар.
26	Инвазиялық аурулар.
27	Араларды емдеу. Омарта дәріханасы.
Тақырып 7. Ара шаруашылығы өнімдерін қолдану. Ара шаруашылығы өнімдерімен емдеу– 2 часа	
28-29	Ара шаруашылығы өнімдерімен емдеу.
30-31	Экскурсия. Ара тіршілігіндегі көктем кезеңі.
32-33	Курс бойынша сынақ. Есеп қорғау.